

ex quibus unitas Ecclesiae, sicut et cujuscumque Reipublicae consurgit.

4. *Objectio prima tripliciter solvitur.* — *Objectio secunda.* — *Solutio.* — Hic etiam obijcies primo : in ipso mundi initio duplex fuit Ecclesia militans, hominum una, altera angelorum. Respondetur primo nos de hominibus loqui. Secundo addimus, cum crearentur primi homines, fuisse jam absolutam angelorum viam. Tertio, utraque illa Ecclesia vocatur ab Augustino supra una, quia licet naturis, quae sunt veluti materiae, sit diversa, tamen forma erat eadem, sicut fit una domus ex materiis specie diversis. Secundo obijcies : tempore legis antiquae una erat Ecclesia Judaeorum, altera Gentium, utramque enim fuisse Ecclesiam nemo dubitabit; fuisse vero diversas, patet ex diversitate legum, Sacramentorum, Pontificum, unde, Joan. 10, ait Christus : *Alias oves habeo, quae non sunt ex hoc ovili,* et Paulus, ad Ephesios secundo : *Qui fecit utraque unum.* Fatemur quidem non fuisse tantam unitatem in Ecclesia ante Christi adventum, sicut nunc est; fuit tamen unitas simpliciter, quia in his quae primario et quasi essentialiter ad rationem Ecclesiae spectant, veram semper retinuit unitatem; ea vero in quibus erat diversitas, ad quemdam exteriorum cultum et ornatum pertinebant, sine quibus potest unitas consistere; sicut potest esse unum regnum vel imperium, quamvis in variis illius regionibus variae sint leges, scilicet locis vel temporibus accommodatae.

5. *Pro posteriori sensu questionis assertio tertia.* — Dico tertio : una semper in tota temporis successione, atque eadem numero Christi Ecclesia perseveravit; est certa, ut patet ex omnibus hactenus citatis. Ratio vero est fere eadem, nam totius Ecclesiae, quae in hac temporis successione continenter duravit, idem fuit caput et Princeps, idem finis, eadem fere media principaliora, et quasi essentialia. Ea vero personarum mutatio quae sensim fit, non satis est ad variandam unitatem moralem, de qua loquimur : ut manere censeatur semper eadem Respublica vel idem populus, tametsi partes illius paulatim varientur. Imo, cum simili fere partium fluxu subsistit unitas physica corporis humani, si non perfecta, certe quae tamen sufficiat ut idem corpus simpliciter humano more censeatur; quod etiam de quovis alio vivente sublunari, imo et de fluviis perenniter labentibus verum habet.

6. *Objectio solvitur.* — Dices : unitas Ecclesiae

requirit unitatem sacramentorum, legum et Pontificum, qui sunt veluti capita Ecclesiae; variato autem capite variatur et corpus. Responsio haec est : praecipuum caput ponitur Christus, ut jam diximus; alii deinde vicem ejus habent; quare illorum successio nihil minuit unitatem Ecclesiae, quia omnes idem caput repraesentant, et illius utuntur potestate; unitas vero sacramentorum non est simpliciter necessaria, sed unitas fidei, quae in omni statu eadem perseveravit, juxta illud 2 Corinth. : *Habentes eundem spiritum fidei;* et 1 Corinth. 10 : *Omnes eandem escam spiritualement manducaverunt;* de quo recte Augustinus, 19 contra Faustum, capit. 10. Quin potius, ut supra sectione praecedenti indicavi, etiam in patria eadem Ecclesia perseverabit, quae a praesenti tanquam vir a puero differt, ut Paulus significat ad Ephes. 4 : *Donec occurramus omnes, etc., in virum perfectum, etc.;* quia, licet fides mutetur in visionem, tamen finis, qui est quasi forma totius corporis, manet idem numero; et similiter idem est princeps et caput, quod idem etiam debet semper corpus retinere.

SECTIO V.

An unitas Ecclesiae ex membris diversa munera et facultates habentibus consurgat.

1. *Quid hic tractandum.* — Hactenus de Ecclesia universali quadam ratione disseruimus; nunc vero ad eum statum quem post Christi Domini institutionem habet, sermonem convertimus, quia hujus Ecclesiae cognitio et plura requirit, cum ipsa perfectior sit, et praesenti instituto magis sunt necessaria, quamvis nonnulla ex dicendis possint facile, servata proportione, ad alios Ecclesiae status accommodari. Diximus autem hanc Ecclesiam esse unum corpus, et ideo explicandum superest an homogenum illud sit, aut heterogenum : quod in titulo proposuimus. Quae quaestio si pro dignitate disputanda esset, oporteret de tota Ecclesiae hierarchia, de Episcopis, de Sacerdotibus, ac de caeteris ecclesiasticis statutis disserere, quod quia praeter nostrum est institutum, solum breviter veritatem explicabimus, quantum necessarium est ad veram Ecclesiam dignoscendam.

2. *Haereticorum error varius.* — Haeretici igitur hujus temporis in hoc conveniunt, ut pulcherrimum Ecclesiae ordinem, et hierar-

chiam a Christo institutam evertant¹, nihil tamen ipsi certum statuentes; interdum enim omnia Ecclesiae membra aequalia faciunt, omnes sacerdotes, omnes infallibiles judices veritatis, et similia. Interdum vero non negant aliquam personarum et potestatum differentiam. At quidam illorum volunt non aliter eam reperiri in Ecclesia quam in aliis humanis Rebuspublicis, quibus ex natura rei tota potestas est in communitate, ex electione autem sola judicioque humano distinguuntur magistratus et potestates; sic, inquit, Christus ipsi ecclesiastico populo potestatem sese gubernandi in spiritualibus rebus dedit, designationem vero modi et personarum illi commisit. Ita Lutherani et alii. Calvinus vero congregationem seniorum praefert communi populo, et episcopum illi praesse dicit, non ut superiorem et judicem, sed ut praecipuum consulem, majorem quamdam auctoritatem habentem, nec tamen negat plebi suam etiam auctoritatem. Brentius etiam vult principes saeculares habere quendam primatum in ecclesiastica hierarchia, quam omnino confundit cum politica et civili.

3. *Assertio prima probatur ex Scripturis.* — *Probatur ratione.* — Dico tamen primo in Christi Ecclesia, prout ab ipso instituta est, esse ordinem hierarchicum, atque adeo membrorum distinctionem et ordinem. Circa hanc assertionem late inter alios discurrit Arboreus, libro 5 Theosophiae, capit. 9. Probatur tamen pressius ex Paulo, 1 Corinth. 12 : *Deus posuit in Ecclesia primum Apostolos, deinde Prophetas, tum Pastores et Doctores;* et ad Ephesios 4, idem late declarat, et ideo comparat Ecclesiam corpori humano, quod heterogenum est, quia sicut in hoc sunt membra diversa ad varias actiones ordinata, ita in ea Ecclesia. Eadem veritas colligitur ex aliis rebus quibus sancta Ecclesia comparatur, ut superius attingimus; Cant. 6, dicitur exercitus ordinatus; 1 Timoth. 3, comparatur domui prudenter instituta; in Evangeliiis saepe comparatur navi; 1 Pet. 3, arcae Noe; in quibus omnibus varia membra et ministeria requiruntur. Ratio autem per se est manifesta, quia si hoc ordine Ecclesia privetur, non potest intelligi ejus unitas sine magna confusione; dicitur igitur ineptissime constituta. Unde Cyprianus, in libr. 4, epist. 2, satis ante finem, ait Ecclesiam institutam a Christo, lib. 1 de Cleric., a c. 2; et Yasquez, disp. 244 de Ordine; Salm., libro 1 in Paul., a disp. 41.

veram intelligi non posse sine veris episcopis, et pastoribus; et Hieronymus, contra Luciferian.: *Ecclesia non est quae non habet sacerdotes.* De hac conclusione vide Dionysium, toto libro de Ecclesiastica Hierarchia.

4. *Notatio ex Dionysio.* — Ex quo in capite sexto, nota hunc usum, et hierarchicum ordinem primum omnium attendi posse ex distinctione membrorum perficientium, et eorum qui perficiuntur, ut Dionysius loquitur. Nam hoc modo distinguitur ordo pastorum et Sacerdotum a grege, quam primam distinctionem esse ex episcopi institutione constat, propter verba Pauli citata, et ex Act. 18 : *In quo vos posuit Spiritus Sanctus regere Ecclesiam Dei;* et ex perpetua Ecclesiae traditione constat ordinem sacerdotalem, et habentium spiritualement potestatem, fuisse distinctum a plebe communi et ordine laicorum, quod in sequentibus saepe latissime ostendam. Ratio autem est, quia haec potestas et ordo est supernaturalis, et ideo a Christo immediate manavit; in illis ergo reperitur quibus ex se illam concessit; legimus autem concessisse Apostolis et eorum successoribus, non autem communitati. Atque in hoc differt maxime ecclesiastica respublica a civili; nam, licet utraque dimanet a Deo tanquam ab universalissima et prima causa, attamen prior cum ipsis hominibus ex natura rei oritur, et ab eis sua voluntate et ratione geritur; haec vero immediate fluxit a Christo per potestatem illi datam in caelo et in terra; et ideo modus hujus Reipublicae et distinctio membrorum ejus ab ipso immediate, quoad ea quae praecipua sunt, ortum habuit; propter quod in Tridentino, sess. 6, cap. 21, Christus Dominus merito appellatur, *supremus Ecclesiae conditor, legislator et gubernator.*

5. *Assertio secunda de fide.* — *Probatur ex Scriptura.* — Dico secundo : in ordine perficientium seu sacerdotum varii etiam sunt gradus et variae potestates in Ecclesia, etiam ex Christi Domini institutione. Est etiam conclusio haec de fide certa, ex citatis verbis Pauli, ad Ephes. 4, et Actor. 20, vers. 28, et 1 Cor. 4, initio; et hac ratione Sacerdotes et Episcopi vocantur *ministri Christi;* id etiam patet ex ipsa Ecclesiae traditione, Christus enim primos Sacerdotes et Episcopos ordinavit, Luc. 22 : *Hoc facite in meam commemorationem;* Matth. 28 : *Data est mihi omnis potestas in caelo et in terra; euntes, etc.;* et Joan. 20 : *Accipite Spiritum Sanctum : quorum remiseritis peccata, remittuntur, etc.,* de quo infra plura dicam. Non tamen definitio an omnes Apostolos Christus

immediate ordinaverit episcopos, vel aliquos tantum, nam id sub opinione est, quam infra, disp. 10, sect. 1, num. 5, breviter perstringemus; ipsi vero Apostoli plures alios Episcopos crearunt, qui semper fuerunt tanquam Principes Ecclesiae et aliorum fidelium pastores, ipsisque datur potestas ordinandi Presbyteros et regendi Ecclesiam, quae omnia indicavit Paulus ad Tit. 1: *Hujus gratia* (inquit) *reliqui te Creta, etc., ut constituas per civitates Presbyteros.* Unde etiam confirmatur hanc jurisdictionem et modum regiminis a Christo esse institutum, quia stabile in Ecclesia permansit; si autem ex hominum esset institutione, facilius mutaretur, ut in rebus aliis passim videmus. Ratio vero est, quia tota haec distinctio oritur ex diversa potestate ordinis et jurisdictionis quae per se potestatem ordinis supponit, et illis tantum competit quibus vel ipse Christus eam immediate concessit, vel eorum successoribus, qui a Christo mediate illam receperunt. Quae omnia aperte etiam confirmant hanc potestatem non esse in plebe aut populo fidei, neque ex Reipublicae institutione manasse, nec etiam principibus secularibus convenire, quod in sequenti sectione latius confirmabo, et saepe in sequentibus idem occurret; ex professo tamen demonstranda est in materia de ordine. Vide Hosium, in confessione Polon., capit. 52 et 53, et 1 contra Brent. Ex historicis, vide Eusebium, lib. 3; et Nicephor., lib. 2; Turrecrem., lib. 3, cap. 4.

6. *Assertio tertia ex Dionysio.* — Dico tertio: praeter ordinem Sacerdotum, in Christi Ecclesia est aliqua alia distinctio graduum et statuum eorum, qui ad aeternam felicitatem tendunt. Haec est Dionysii supra ubi tres gradus distinguit eorum qui perficiuntur, scilicet, catechumenorum, de quibus jam diximus sect. 4, a num. decimo septimo, plebis fidelium, et monachorum; et quoad hos gradus est certa conclusio, nimirum duos esse ordines eorum, qui post Baptismum receptum, ad beatitudinem tendunt: unum, eorum qui communi via mandatorum incedunt, alterum eorum qui perfectionem consiliorum observantiam profitentur, ut satis patet, tum ex illo loco Evangelii: *Serva mandata*; et: *Si vis perfectus esse, vade, et vende omnia, quae habes, etc.*, Matth. 19; tum ex perpetuo usu et traditione Ecclesiae. Refert Nicephor., lib. 2, cap.

* Videri etiam possunt quae auctor scribit, disp. 16 de Poenit., section. 1, et disput. 23, sect. 1; et lib. 4 de Legib., a prine.

16, ex Philone Judaeo, libro de Vita Contemplativa, vitam monasticam in Aegypto a tempore S. Marci incepisse, de quo etiam lege Eusebium, libro 3, cap. 37; Epiphanium, haeresi 58 et 50. Ratio denique id ostendit; ordinarius enim vitae modus et communitas Ecclesiae communem etiam quamdam viam mandatorum requirit, perfectio vero et eximia sanctitas Ecclesiae perfectionem etiam statum consulit et complectitur¹, de quo plura in materia propria, quae est de statibus. Vide Waldens., 2 Doctr. Fidei antiquae, cap. 12.

SECTIO VI.

An Ecclesiae unitas unum etiam visibile caput in terris requirat?

1. *Error haereticorum negans, et varius.* — *Quorundam etiam Catholicorum.* — In hac quaestione², nihil de Petro, nihil de Episcopo Romano inquirimus, sequentem enim de ea re instituimus disputationem; sed in genere tantum, ut cognoscatur vera Ecclesia, et qualis sit ejus unitas, explicandum est quale sit Ecclesiae regimen; in qua re haeretici semper contendunt, ut Agatho Papa, in epistola synodica notavit, monarchiam Ecclesiae evertere, ut *gubernatore sublato, atrocius atque violentius circa naufragia Ecclesiae hostis grassetur*, ut ait Cyprianus, libro primo, epistola tertia. Negant igitur instituisse Christum, ut ejus Ecclesia in terris existens uno regeretur capite; nam ipse solus est *caput Ecclesiae*, ad Ephesios primo; et supremus *Rex a Deo constitutus super Sion montem sanctum ejus*, Psal. secundo. Itaque quidam ex eis volunt Ecclesiae regimen esse democraticum, id est, per populum exequendum; alii volunt esse aristocraticum, id est, primatibus solum Ecclesiae commissum, quos ipsi dicunt esse vel seniores vel Principes saeculares, vel eorum similes. Alii denique Ecclesiae regimen volunt esse mixtum ex democratia et aristocratia, nihilque habere monarchiae. Quidam vero ex catholicis autumant Ecclesiae regimen esse quidem monarchicum, ita tamen ut potestas regendi Ecclesiam non a Christo, sed ab hominibus sit uni eorum collata; ad quem mo-

¹ De hac partitione status, tom. 3 de Relig., lib. 1, a c. 2.

² De hoc argum. late Cocceius., lib. 7 de Hierar. eccles.; Salm. in Paul., l. 1, disp. 11.

dum Joannes Hus et Wicleff. dixerunt Romanis Pontificibus datum fuisse Ecclesiae primatum ab imperatoribus Constantino, et Phoca; qui damnantur in Concilio Constant., contra quos etiam infra ageudum; sic igitur nonnulli Catholici asseruerunt monarchicum regimen Ecclesiae manasse ab ipsa Ecclesia, quod sentit Gerson., Ocham, et alii, existimantes Concilium generale supra Papam esse, ut disp. 5, in fine sect. 7, attingimus.

2. *Prima assertio de fide.* — *Duplex modus supremæ potestatis.* — Dico ergo primo: Necessesse est esse in Ecclesia unam aliquam supremam potestatem, ad quam pertinet universalis Christi Ecclesiae regimen. Conclusio est de fide, quam vix ullus haereticorum negat. Notandum enim est aliud esse dari in Ecclesia potestatem supremam, quae jurisdictionem habeat, et vim directivam et coactivam in universam Ecclesiam; aliud vero hanc potestatem esse in uno homine, aut fortasse in multis; atque controversia cum haereticis, potissimum versatur de hoc secundo puncto; nunc vero solum affirmamus primum. In quo nota secundo dupliciter posse intelligi in Ecclesia unam esse potestatem supremam¹, cuius est illam regere: uno modo, universe et quasi in specie potestatem illam intelligendo, ut si episcopalis muneris esse dicatur universalem Ecclesiam regere, ita tamen ut nullus sit in individuo episcopus, nec episcoporum coetus, qui Ecclesiae universali praesit, sed unusquisque episcopus in sua Ecclesia supremus sit pastor, hocque modo inter omnes episcopos divisum sit onus gubernandi universam Ecclesiam, quod certe regimen videntur optare in Ecclesia omnes Schismatici, et praecipue hac aetate in eo erravit Henricus VIII, Anglorum rex, qui non episcopis, sed regibus, eo quem diximus modo, commissam Ecclesiae universae curam putavit, et ideo unumquemque regem in suo regno Ecclesiae caput esse affirmavit; ubi duo involvuntur errores: prior, confundens potestatem ecclesiasticam cum civili; posterior, unitatem Ecclesiae scindens, ut patebit. Alio ergo modo intelligendum est dari in terris unam supremam potestatem, quae per se primo respiciat universam Ecclesiam, ac possit habere actus quibus illam obliget; hoc ergo sensu intelligitur conclusio, et est certa fides, quam ex propriis principiis probabimus, cum ostendemus in quo resideat haec potestas.

¹ Consule Defens. fid., lib. 3, c. 13.

3. *Probatur assertio prima.* — *Haereticorum effugium obstruitur.* — Nunc ratione tantum argumentor, primo, quia sine hac suprema potestate non posset servari Ecclesiae unitas, quae est unitas corporis politici; unde sicut non potest intelligi una Respublica absque una suprema potestate civili, neque unus exercitus absque uno imperatore, ita neque Ecclesia perfecte una sine una suprema spirituali potestate; quomodo arguit Hieronymus, epistola ad Rusticum monachum: *In omni* (inquit) *grandi exercitu unus signum spectatur.* Occurrunt vero haeretici habere Ecclesiam unum supremum Principem, sed illum esse Christum; possuntque id urgere, quoniam ante Christi adventum Ecclesia erat una, quamvis non esset in terris una suprema potestas, quae toti Ecclesiae praesesset. At hoc aperte militat contra unitatem et dignitatem Ecclesiae, ut a Christo instituta est; olim etiam Ecclesia erat una ob unitatem fidei ac finis ad quem tendebat; non tamen erat una respublica humana, quae in exteriori ritu sacramentorum et sacrificiorum communicaret, et eisdem principalioribus legibus gubernaretur: Ecclesia autem nunc a CHRISTI institutione habet hanc unitatem, et credere tenetur multa supernaturalia mysteria, quae antiquiori Ecclesiae non fuerant revelata, in quibus omnibus credendis eandem servare debet fidei doctrinam; necesse est igitur ut in terris habeat unum aliquod caput quo administretur. Nam Christus Dominus in caelo existens eam solus invisibiliter quidem regere posset, id vero non esset divinae providentiae consentaneum, quae mortales homines semper per alios similes et humano modo gubernavit, ut experimento patet; unde Patres omnes exponentes id Joannis decimo: *Fiet unum ovile et unus pastor*, intelligunt de uno pastore in terris existente, qui visibiliter pascat et regat. Nam pastor ille alius plane promittitur, siquidem ipse Christus jam tunc erat. Ita Augustinus, Chrysostomus et divus Thomas locum intelligunt, et Cyprianus etiam, libro primo, epistola decima sexta. Confirmatur: nam intelligi non potest una domus vel familia recte instituta absente patrefamilias, nisi unus aliquis dispensator fidelis loco illius substituatur, ut Petro dixit Christus, Luc. duodecimo: *Quis putas est fidelis servus et prudens, quem constituit Dominus super familiam suam?* Quae verba ad hoc institutum ponderavit Chrysostomus, lib. 2 de Sacerdotio, circa principium.

4. *Probatur secundo.* — Secundo argumen-